

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

3. ročník, školský rok 2010/2011

Písomný test pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené*

1.* Bitka pri Moháči priniesla nielen smrť tisícom vojakov, desiatkam šľachticov z významných rodov a kráľovi, ale znamenala obrovskú stratu aj pre katolícku cirkev v Uhorsku, keď tu zahynuli dvaja arcibiskupi a 7 biskupov.

a) Po bitke sa stal najvyšším žijúcim predstaviteľom katolíckej cirkvi v Uhorsku Štefan Podmanický. Uveďte jeho titul (kde bol biskupom).

b) Aký mal dôvod, že sa nezúčastnil bitky pri Moháči?

c) Katolícka cirkev v Uhorsku bez svojich najvyšších predstaviteľov mala problém čeliť volaniu po zmenách, ktoré prerástlo do náboženského hnutia a začalo k nám prenikať v tomto období zo Západu. Ako nazývame toto hnutie?

2.* Krátko po bitke pri Moháči, v roku 1528, zriadil panovník na našom území novú inštitúciu - najvyšší finančný, hospodársky a správny úrad - ktorá kontrolovala príjmy štátu.

Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Ako sa tento úrad nazýval?

b) V ktorom meste sídlil?

c) Na jeho čele stál (vyberte z uvedených možností): *palatín – prefekt – gubernátor – kvestor*.

d) Podobný úrad vznikol v roku 1539 aj na východnom Slovensku. Ako sa volal a v ktorom meste sídlil?

3.* Kvôli lepšej organizácii obrany proti Turkom bolo územie Uhorska rozdelené na tri časti, nesúce prívlastky preddunajský, banský a hornouhorský. Ako sa tie časti volali?

4.* Vyberte zo šiestich slovenských miest tie, ku ktorým sa viažu nasledujúce osoby a pojmy: *Levoča, Trnava, Prešov, Košice, Žilina, Bardejov*.

a) Kníhtlačiareň Davida Guttgesella

b) Rektor Leonard Stöckel

c) Synoda 1610

d) Ján Sambuccus

5.* „Vy hlohovskí richtári a mešťania, hlavatí psi, hodní na ražeň! Koľko listov už išlo k vám, aby ste nečakajúc ani dňa ani hodiny zaplatili všetku daň...“ Podobné výhražné listy boli v čase tureckého panstva všednou realitou. Pri výbere daní pomáhalo Turkom dôkladné členenie obsadeného územia podľa tureckej samosprávy.

a) Podľa veľkosti od najmenej po najväčšiu zorad'te nasledovné územné jednotky:

Sandžak, Ejálet, Náhija.

b) V ktorom meste na Slovensku bolo sídlo ejáletu?

6.* Doplňte v odpoved'ovej časti testu nasledujúci text.

AlžbetaA....., známa aj akoB..... pani vošla do dejín ako jedna z najkrvilejších žien a ľudí vôbec. Hovorilo sa o nej, že sa kvôli uchovaniu krásy kúpala vC.... Pochádzala z významného šľachtického rodu, jej strýko bol poľským kráľom a medzi rodinných priateľov patrila aj palatín.....D....., ktorý ju dal napokon aj uväzniť.



7.* Vodcovia protihabsburských povstaní v 17. storočí nemali ďaleko k titulu uhorského panovníka. K menám vodcov prirad'te správne tvrdenie. Ktorého z vodcov nazývali neskôr aj „slovenský kráľ“?

- | | |
|-------------------|---|
| a) Štefan Bočkaj | A) Turecký vyslanec ho korunoval za kráľa Stredného Uhorska |
| b) Gabriel Betlen | B) Snem ho zvolil za knieža Uhorska a turecký sultán mu poslal kniežaciu korunu |
| c) Imrich Tököli | C) Snem ho zvolil za kráľa, ale on sa nenechal oficiálne korunovať |

8.* Jedna z mocností na Európskom kontinente bola známa aj pod menom Vysoká Porta. O ktorý štát/ríšu išlo?

9.* K autorom prirad'te správne dielo a ku každému z nich uveďte aj storočie, v ktorom bolo vydané.

- | | |
|--------------------|---|
| A) Samuel Timon | a) O svetskej vrchnosti |
| B) Matej Bel | b) Hungaria |
| C) Mikuláš Oláh | c) Sors Pilarikiana |
| D) Martin Rakovský | d) Obraz dávneho Uhorska |
| E) Štefan Pilárik | e) Historicko-geografické vedomosti o novom Uhorsku |

10.* Z tej istej obce ako najznámejší slovenský zbojník Juraj Jánošík pochádzal aj riaditeľ Dvorskej knižnice vo Viedni. Obaja žili v inom období a za vlády iných panovníkov.

- a) Uveďte názov obce, z ktorej pochádzali.
- b) Uveďte meno riaditeľa Dvorskej knižnice
- c) Uveďte mená panovníkov, za vlády ktorých menovaní rodáci pôsobili.

11.* V 18. storočí sa v habsburskom rode narodilo veľa dcér. Ktoré ženské meno bolo v tomto období u rakúskych Habsburgovcov najobľúbenejšie?

12.* Povstanie Františka II. Rákociho bola súčasťou väčšieho európskeho vojenského konfliktu, do ktorého bolo zapojených viacero mocností. O ktorú vojnu išlo?

13.* V roku 1707 sa uskutočnil snem, na ktorom sa zišli prívrženci Františka II. Rákociho. Mal pomerne rušný priebeh, odhlasovali na ňom detronizáciu Jozefa I. a zabili dvoch nesúhlasiacich zástupcov jednej zo slovenských stolíc.

- a) Vysvetlite pojem detronizácia.
- b) Zástupcov ktorej stolice zabili?
- c) Kde sa uskutočnil tento snem?

14.* Priradiť k uvedeným odborným školám v odpovedovej časti testu správne mesto, kde sídlili v 18. storočí.

Banská Štavnica, Sarvaš, Senec, Smolník

Banícka akadémia

Banícko-hutnícko-skúšobnícko-meračská škola

Collegium oeconomicum

Hospodársko-priemyslový inštitút

15.* Jozef II. sa snažil zjednotiť svoju ríšu aj v jazykovej oblasti.

- a) Ktorý jazyk presadzoval ako zjednocujúci úradný jazyk?
- b) Podarilo sa mu ho presadiť?
- c) Ktorý jazyk sa v tejto dobe používal v Uhorsku ako úradný?

16. Hlavné mesto Litvy Vilnius patrilo v prvej polovici 20. storočia niekoľkým štátom, k uvedeným rokom doplňte ktorým.

- a) do roku 1915
- b) 1915 – 1918
- c) 1919 – 1939
- d) 1939 – 1941
- e) 1941 – 1944
- f) po roku 1944

17. 30. októbra 1918 sa Martinskou deklaráciou predstavitelia slovenského národa prihlásili k vzniku spoločného štátu s Čechmi. V osemsmierovke nájdite priezviská štyroch známych osobností politického života, ktoré tento dokument podpísali.

B	L	A	H	O	T	A	V
U	D	A	L	R	N	B	H
J	U	R	I	G	A	F	N
P	K	C	N	Z	B	I	Č
U	A	S	K	A	R	G	Á
H	L	I	A	L	U	E	V
I	Ý	O	W	U	H	P	O
K	R	Á	L	D	E	M	K

18. Pred vypuknutím druhej svetovej vojny hitlerovské Nemecko obsadilo niektoré regióny, resp. štáty, v strednej Európe. K uvedeným dátumom doplňte správne krajiny/časti krajín.

- a) marec 1938
- b) október 1938
- c) marec 1939

19. Jedným z cieľov Adolfa Hitlera počas druhej svetovej vojny bolo vyvraždenie Židov a Rómov. Prečítajte si nasledovný text a doplňte do neho chýbajúce slová.

V roku 1942 sa na konferencii v Berlíne rozhodlo začať so systematickým vyhladzovaním židovského obyvateľstva. Už v tom čase bola veľká časť Židov sústredená do oddelených štvrtí miest, známych ako1..... Do vyvražďovania Židov, nazvaného gréckym slovom2....., sa zapojila väčšina krajín, ktoré spolupracovali s Nemeckom alebo boli obsadené nemeckou armádou. Proti vydaniu svojich občanov židovského pôvodu do koncentračných táborov, tzv. tovární na3...., sa postavili iba tri krajiny - Bulharsko,4..... a5.....

20. V nasledujúcich slovíčkach nájdite mená významných predstaviteľov slovenského štátu 1939 – 1945:

UTKAJ, SITO, RODISKO

21. Označte päť správnych tvrdení o Slovenskom národnom povstaní a vypíšte ich do odpovedovej časti testu.

- a) Začalo sa 29. augusta 1944
- b) Veliteľmi povstania boli generáli Golian, Viest a Čatloš
- c) Centrom povstania bol Zvolen
- d) Na povstaleckom území bola obnovená ČSR
- e) Banskú Bystricu obsadili nemeckí vojaci 27. októbra 1944
- f) Hlavnou bojovou silou boli partizánske jednotky, podporované menšími oddielmi armády
- g) Najväčšiu podporu a pomoc povstaniu poskytol Sovietsky Zväz
- h) Najvyšším orgánom na povstaleckom území bola Slovenská národná rada

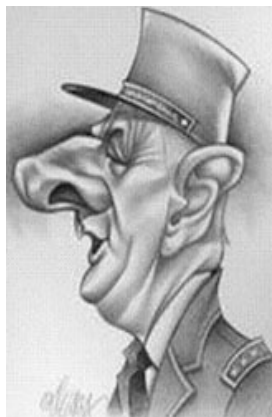
22. Na karikatúrach sa nachádzajú výrazné osobnosti dejín z obdobia druhej svetovej vojny alebo obdobia povojnového vo Francúzsku, vo Veľkej Británii, v Indii a vo Vietname. Napíšte ich mená.



a)



b)



c)



d)

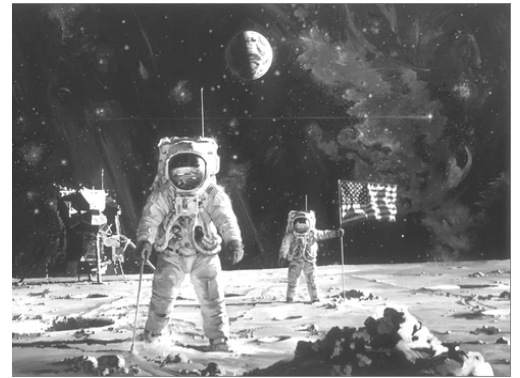
23. Na priloženej mape je zobrazené rozdelenie Európy počas obdobia Studenej vojny.

- a) Ako sa nazývala hranica medzi nepriateľskými blokmi (na mape označená čiernou líniou)?
- b) Kto a kde použil ako prvý tento pojem na označenie povojnového rozdelenia Európy?
- c) Na mape sú vyšrafované dve krajiny, ktoré boli najprv súčasťou východného bloku, potom sa však z neho sčasti vyčlenili. Uveďte, o ktoré krajiny išlo.



24. Po druhej svetovej vojne sa začala éra dobývania kozmu, v ktorej hlavnú úlohu hrali dve vtedajšie supervel'moci – USA a Sovietsky Zväz. Prirad'te k u významným mílnikom rok, kedy sa udiali.

- | | |
|---|---------|
| a) Vypustenie prvej umelej družice Sputnik 1 | A) 1961 |
| b) Prvý človek vo vesmíre - Jurij Gagarin | B) 1962 |
| c) Prví ľudia na Mesiaci | C) 1957 |
| d) Prvý američan vo vesmíre - John Glenn | D) 1965 |
| e) Prvá žena vo vesmíre - Valentina Tereškovová | E) 1969 |



25. Priložená fotografia sa viaže k významnej udalosti v 2. polovici 20. storočia vo vtedajšom východnom bloku.

- Napište, o ktorú udalosť ide.
- Uveďte mesiac a rok, kedy k nej došlo
- Asi najvýraznejšou postavou toho obdobia, vrátane predchádzajúcich mesiacov, bol politik, podľa ktorého je pomenovaná aj jedna univerzita na Slovensku. Uveďte jeho meno.



26. V tomto roku vypukla revolučná vlna v arabských štátoch. Podobná vlna sa udiala aj v roku 1989 s krajinách vtedajšieho sovietskeho bloku.

- Revolúcie boli výsledkom reforiem v ZSSR, ktoré sa začali nástupom Michaila Gorbačovova. Pod akým názvom poznáme tieto reformy?
- Aký prívlastok mala revolúcia v Československu?
- V roku 1990 došlo k zjednoteniu jedného európskeho národa rozdeleného po druhej svetovej vojne do dvoch štátov. O ktorý národ išlo?

27. Dňa 15. februára 1993 Národná rada Slovenskej republiky prvý raz volila prezidenta.

- Koho napokon zvolila Národná rada SR za prvého prezidenta SR?
- Kto sa stal jeho nástupcom a druhým prezidentom SR a v ktorom roku bol zvolený?